

Zesde voortgangsrapportage **Actieplan stage en leerbanen SBB**

juli – december 2022

samenwerking
beroepsonderwijs
bedrijfsleven
maakt werk van praktijklerer

Inhoud

1. Inleiding	3
2. Tekorten stages en leerbanen in beeld	5
2.1 Tekorten stages en leerbanen mbo-studenten	5
2.2 Opleidingen met de grootste tekorten in absolute aantallen	6
2.3 Beelden per sector	6
2.4 Tekorten naar opleidingsniveau	7
2.5 Tekorten stages en leerbanen pro/vso/vmbo	7
3 Analyse achtergronden tekorten stages en leerbanen	8
3.1 Knelpunten en oorzaken tekorten stages en leerbanen	8
3.2 Is het tekort aan stages en leerbanen helemaal oplosbaar?	9
4. Inzet en resultaat tekorten aan stages en leerbanen	10
4.1 Opgeloste tekorten	10
4.2 Nieuwe leerbedrijven	10
4.3 Aansluiting vraag en aanbod van stages en leerbanen	10
4.4 Overige inzet van SBB voor voldoende stages en leerbanen	11
5. Inzet voor werkenden en werkzoekenden	12
5.1 Impuls praktijkleren in het mbo	12
5.2 Aanbod leerbanen voor werkenden en werkzoekenden in beeld	12
5.3 Ontwikkelingen mbo-certificaten en praktijkverklaringen	12
5.4 Overige dienstverlening landelijk en regionaal	13
5.5 Uitdagingen bij inzet praktijkleren voor werkenden en werkzoekenden	13
6. Vooruitblik	15
6.1 Aanpak tekorten stages en leerbanen in 2023	15
6.2 Aanpak praktijkleren in het mbo in 2023	16

1. Inleiding

Sinds de start van het Actieplan stages en leerbanen in 2020 is het tekort aan stages en leerbanen nog nooit zo klein geweest. Een mooi resultaat van de inzet van leerbedrijven, onderwijsinstellingen en SBB voor alle studenten die een leerplek nodig hebben voor het leren in de praktijk van hun opleiding. Ook goed nieuws voor werkzoekenden die met om- en bijscholing via het mbo een baan willen in een kansrijke sector. De vraag op de arbeidsmarkt biedt volop kansen voor jongeren en volwassenen om een passende stage of leerbaan te vinden voor hun opleiding tot vakkracht.

Met het Actieplan zet SBB zich in voor voldoende stages en leerbanen voor jongeren én werkenden en werkzoekenden. Daarnaast ondersteunt en stimuleert SBB de inzet van de mbo-infrastructuur voor om- en bijscholing van werkenden en werkzoekenden. In 2022 is het Actieplan stages en leerbanen geëvalueerd in opdracht van het Ministerie van OCW. Uit deze evaluatie blijkt dat samenwerking, inzicht in de tekorten en de richtinggevende rol van SBB een belangrijke rol hebben gespeeld in het terugdringen van de tekorten aan stages en leerbanen. Daarnaast zijn met het Actieplan stappen gezet met het benutten van praktijkleren in het mbo voor werkenden en werkzoekenden.

In deze voortgangsrapportage blikken we vanuit de activiteiten van het Actieplan stages en leerbanen terug op de ontwikkelingen in tekorten aan stages en leerbanen en de inzet van de mbo-infrastructuur voor werkenden en werkzoekenden vanuit SBB in de tweede helft van 2022. En we kijken vooruit naar de inzet van SBB in de 2023.

Terugblik: Daling stagetekorten en meer mogelijkheden om- en bijscholing

Voor de meeste opleidingen in het mbo zijn geen tekorten gemeld door de mbo-instellingen. Dat betekent dat studenten van deze opleidingen allemaal een passende stage of leerbaan weten te vinden. De grote vraag naar vakmensen op de arbeidsmarkt helpt daarbij. Voor specifieke opleidingen en regio's zijn nog tekorten gemeld door de onderwijsinstellingen, gemeenten en adviseurs praktijkleren van SBB. Mede door de intensieve samenwerking tussen mbo-instellingen, leerbedrijven en SBB is het totale tekort aan stages en leerbanen met 38% afgenomen. In de laatste zes maanden van 2022 zijn ruim 2.300 gemelde stagetekorten opgelost. Hoewel tekorten laag

zijn, hebben studenten in de zakelijke dienstverlening, zorg en welzijn relatief de meeste moeite met het vinden van een stage of leerbaan. Knelpunten zitten in de begeleidingscapaciteit bij leerbedrijven en voor sommige opleidingen in een toename van het aantal nieuwe studenten in het nieuwe schooljaar 2022-2023.

Voor werkenden en werkzoekenden is praktijkleren in het mbo onderdeel van de crisisdienstverlening vanuit de 35 regionale mobiliteitsteams. SBB is daarin als partner vertegenwoordigd. Wij ondersteunen gemeenten, UWV, scholen en bedrijven met gerichte informatie en dienstverlening. Met de website [Leerbanenmarkt.nl](https://www.leerbanenmarkt.nl) brengen we beschikbare leerbanen bij erkende leerbedrijven in beeld voor werkzoekenden en samenwerkingspartners. Adviseurs praktijkleren informeren erkende leerbedrijven over de mogelijkheden die praktijkleren biedt voor om- en bijscholing van werknemers of nieuwe instroom in het bedrijf. Een groeiend aantal leerbedrijven stelt ook leerbanen beschikbaar die geschikt zijn voor gerichte om- en bijscholing via (onderdelen van) bestaande mbo-opleidingen. Met deze leerbanen kunnen werknemers en zij-instromers werken combineren met het behalen van een diploma, mbo-certificaat of praktijkverklaring.

In het onderwijs groeit het aantal opleidingsmogelijkheden voor werkenden en werkzoekenden voor gerichte om- en bijscholing. Na de tweede helft van 2022 zijn onder meer 21 nieuwe mbo-certificaten verbonden aan beroepsgerichte onderdelen van kwalificaties. De uitdaging is nog om de opleidingsvragen van medewerker, werkzoekenden en werkgevers te verbinden met de opleidingsmogelijkheden bij onderwijsinstellingen. Voor een passend aanbod van opleidingen voor om- en bijscholing brengen adviseurs van SBB leerbedrijven in contact met mbo-onderwijsinstellingen.

Vooruitblik: Tekorten verder terugdringen en meer benutten praktijkleren mbo

De tekorten aan stages en leerbanen staan met een tekort van 2.263 per eind december 2022 op het laagste punt in de afgelopen drie jaar. Hoewel de tekorten aan stages en leerbanen nog steeds teruglopen, heeft een beperkt deel van de studenten nog moeite om een geschikte leerplaats te vinden. Gebrek aan begeleidingscapaciteit bij leerbedrijven en een mismatch tussen de stagemogelijkheden

Ook voor de komende periode blijft alertheid geboden, omdat sterk stijgende prijzen en tekorten aan personeel van invloed zijn op de beschikbaarheid van stages en leerbanen bij erkende leerbedrijven. De aanpak die SBB ontwikkeld heeft voor het inventariseren en aanpakken van tekorten maakt het verder terugbrengen van tekorten mogelijk. Met de ervaring van het Actieplan stages en leerbanen kunnen leerbedrijven, onderwijsinstellingen en SBB snel te reageren op dreigende tekorten en gerichte actie te ondernemen. Het doel blijft dat er een passende stage of leerbaan beschikbaar is voor iedere student én werkenden of werkzoekenden die met praktijkleren in het mbo aan de slag gaat.

Het kabinet blijft inzetten op praktijkleren in het mbo voor gerichte om- en bijscholing van werkenden en werkzoekenden. Met als doel voldoende vakmensen voor sectoren met tekorten en kwetsbare werkenden en werkzoekenden duurzaam naar (ander) werk te helpen. Daarnaast draagt praktijkleren in het mbo bij aan een leven lang ontwikkelen van werkenden. Dit sluit aan bij het position paper 'De kracht van praktijkleren in het mbo' dat eerder is aangeboden door het bestuur van SBB aan bewindspersonen van OCW en SZW. De ambities voor de periode 2023-2027 rond de inzet van praktijkleren in het mbo zijn ook opgenomen in de werkagenda 'Samen werken aan talent' van de samenwerkende partijen in het mbo.

2. Tekorten stages en leerbanen in beeld

Sinds de start van het actieplan heeft SBB zich gefocust op het oplossen van tekorten aan stages en leerbanen. In de tweede helft van 2022 heeft SBB tekorten aan stages en leerbanen doorlopend geïnventariseerd. Daardoor ontstond er een reëel en actueel beeld van de tekorten uitgesplitst naar sector, regio en beroepsopleiding. Deze cijfers zijn gebruikt om samen met onderwijs, bedrijfsleven en landelijke of regionale partners gerichte acties uit te voeren om tekorten op te lossen. Iedere maand publiceert SBB actuele cijfers over tekorten aan stages en leerbanen via een dashboard op de website van SBB.

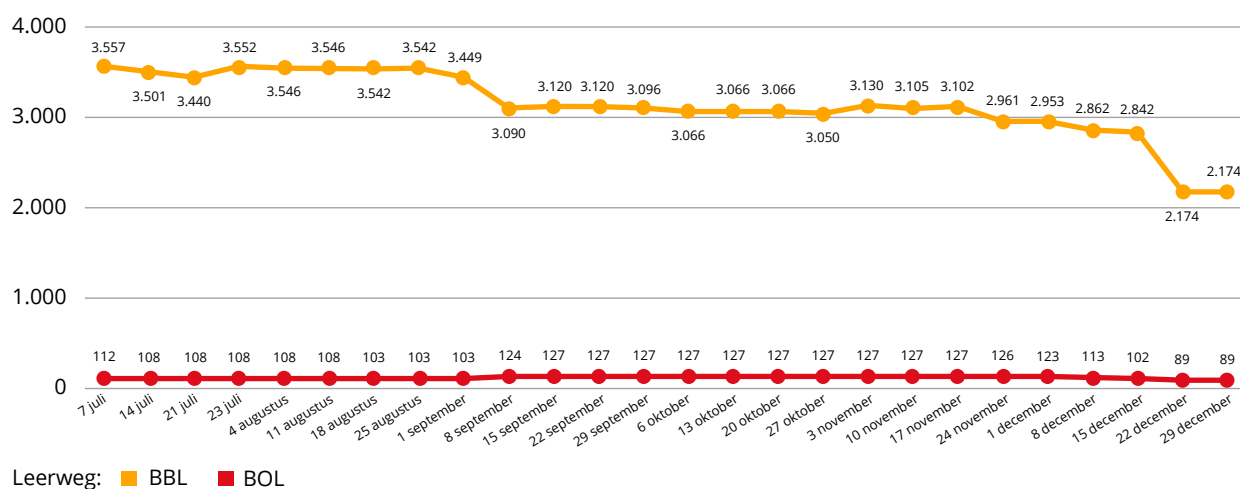
2.1 Tekorten stages en leerbanen mbo-studenten

De meeste studenten slagen erin om tijdig een passende stage of leerbaan te vinden. Veel opleidingen hebben dan ook geen tekort aan stages of leerbanen. Voor specifieke opleidingen en regio's zijn nog tekorten gemeld door de onderwijsinstellingen, gemeenten en adviseurs praktijkleren van SBB. Figuur 2.1 brengt het tekort aan leerplekken over de periode van juli 2022 tot en met december 2022 in beeld. Het tekort aan stages en leerbanen is in deze periode met 38% gedaald van 3.669 begin juli 2023 tot 2.263 eind december 2022.

Hiermee heeft de dalende trend van stagetekorten zich gestaag doorgezet. Mede dankzij de huidige vraag op de arbeidsmarkt zijn er volop kansen voor jongeren en volwassenen om een passende stage of leerbaan te vinden voor hun opleiding tot vakkracht¹.

Figuur 2.1 maakt verder duidelijk dat de ontwikkeling in het aantal stagetekorten relatief stabiel was gedurende deze periode. De start van het nieuwe schooljaar liet een kleine daling van tekorten aan stageplekken en leerbanen zien. Vervolgens bleef het aantal tekorten tot aan december in deze periode nagenoeg gelijk. Ook in december vond er een daling van de tekorten plaats. Dit had voor een groot deel te maken met een correctie van de cijfers. Uit gesprekken met scholen bleek het namelijk niet altijd om een tekort aan leerplekken te gaan. De plekken waren wel beschikbaar, maar sommige studenten konden om andere redenen niet geplaatst worden. Studenten waren bijvoorbeeld nog niet stagerijp, hadden specifieke voorkeuren ten aanzien van een plek voor de stage of hadden zelf nog onvoldoende naar een stage of leerbaan gezocht. Een eenduidig begrip van een 'stagetekort' blijft dan ook een punt van aandacht.

Figuur 2.1 Ontwikkeling tekorten stages en leerbanen van 7 juli tot en met 29 december 2022²

1 Inhoud (overheid.nl) Ongekend talent: Talenten benutten op de arbeidsmarkt. Brede maatschappelijke heroverweging (overheid.nl)
2 7 juli 2022 verwijst naar het eerste meetmoment in deze periode, 29 december 2022 verwijst naar het laatste meetmoment.

2.2 Opleidingen met de grootste tekorten in absolute aantallen

Voor de meeste opleidingen in het mbo zijn geen tekorten gemeld door de mbo-instellingen. Dat betekent dat studenten van deze opleidingen allemaal een passende stage of leerbaan weten te vinden. De grote vraag naar nieuwe vakmensen op de arbeidsmarkt helpt daarbij. Ook de intensieve samenwerking tussen mbo-instellingen, leerbedrijven en SBB draagt bij aan het tijdig oplossen en voorkomen van tekorten.

Hoewel de meeste mbo studenten een passende leerplek kunnen vinden, geldt dat niet voor iedereen. Tabel 2.2. presenteert de top vijf opleidingen waar absoluut gezien de grootste tekorten aan stageplekken en leerbanen werden geregistreerd. Deze top-5 is ten opzichte van het eerste half jaar van 2022 nagenoeg hetzelfde. Vier van deze opleidingen zijn onderdeel van de sectoren zorg, welzijn en sport. Let wel, ook hier zijn de tekorten aanzienlijk gedaald ten opzichte eerdere periodes. Tegelijkertijd hebben deze opleidingen nog steeds te maken met structurele belemmeringen waardoor er een tekort aan leerplekken is.

Voor de opleidingen Helpende Zorg en Welzijn, Maatschappelijke Zorg en Mbo-Verpleegkundige geldt dat mede door de werkdruk, het hoge ziekteverzuim en personeelstekorten het voor zorginstellingen een uitdaging blijft om voldoende begeleidingscapaciteit te organiseren. De opleiding Sociaal werker heeft te maken met een groter aanbod van studenten dan het aantal beschikbare leerplekken. Sinds schooljaar 2020/2021 kan op deze opleiding worden ingeschreven en blijkt dit een populaire opleiding onder studenten te zijn. Ondanks dat de tekorten voor de opleiding Sociaalwerker in de tweede helft van 2022 meer dan gehalveerd zijn³, is de instroom van nieuwe studenten nog altijd hoger dan het aantal beschikbare stageplekken bij leerbedrijven.

Daarnaast staat de Cross-over opleiding - Servicemedewerker - in de top-5. Een Cross-over opleiding bestaat uit elementen van andere mbo-opleidingen⁴, waar pas mee gestart wordt nadat onderwijs en bedrijfsleven arbeidsmarktrelevantie hebben aangetoond. De ervaring leert dat het realiseren van voldoende leerplekken bij cross-overs een aanlooptijd nodig heeft⁵. Enerzijds omdat de werkprocessen niet altijd bij één leerbedrijf worden uitgevoerd. Anderzijds omdat het nieuwe opleidingen zijn waar bedrijven nog niet bekend mee zijn of waar soms nog te weinig leerbedrijven voor erkend zijn. Het tekort aan stageplekken is dan ook vaak tijdelijk en inmiddels weten we dat er geen tekorten meer geregistreerd zijn voor deze opleiding.

Tabel 2.2 Top 5 grootste absolute stagetekorten op 29 december 2022

Opleiding	Stagetekort
25498 - Helpende Zorg en Welzijn	296
26007 - Servicemedewerker	212
25615 - Sociaal werker	181
23181 - Maatschappelijke Zorg*	163
25655 - Mbo-Verpleegkundige	129

2.3 Beelden per sector

Tabel 2.3 tabel toont de sectoren waarvoor de verhouding stagetekorten ten opzichte van het aantal studenten het grootst is. Allereerst valt op dat er voor de meeste sectoren nagenoeg geen tekorten aan leerplekken voor studenten waren. Vooral bij Techniek en gebouwde omgeving waren er voor de meeste opleidingen géén tekorten. In lijn met voorgaande paragraaf was het voor studenten die een Cross-over opleiding volgden, het lastigst om een leerplek te vinden. Daarbij gaat het in het bijzonder om de opleiding Servicemedewerker.

3 Op 30 juni 2022 waren er 421 tekorten geregistreerd bij de opleiding 'Sociaal werker'. Zie ook: [5e voortgangsrapportage \(s-bb.nl\)](#)

4 Cross-over kwalificaties maken geen onderdeel uit van de reguliere kwalificatiestructuur, maar van het 'experiment cross-over kwalificaties'. Dat experiment loopt per 31 juli 2025 af.

5 Tekort aan stages en leerbanen: een veelheid van oorzaken (s-bb.nl)

Tabel 2.3 **Stagetekorten afgezet naar ingeschreven studenten per sector, per 29 december 2022.**

Sectorkamer	Studenten	Tekorten	Verhouding in %
Cross-over	4.952	217	4,3%
Zakelijke dienstverlening en veiligheid	46.573	320	0,7%
Zorg, welzijn en sport	169.506	1.163	0,7%
Entree	13.938	50	0,4%
Handel	39.005	139	0,4%
Voedsel, groen en gastvrijheid	57.097	151	0,3%
ICT en creatieve industrie	47.735	115	0,2%
Mobiliteit, transport, logistiek en maritiem	31.687	62	0,2%
Specialistisch vakmanschap	3.139	5	0,2%
Techniek en gebouwde omgeving	68.155	41	0,1%

2.4 Tekorten naar opleidingsniveau

De tekorten aan stages en leerbanen zijn ook in beeld per opleidingsniveau. Waar in eerdere periodes het juist voor entree studenten lastig was om een leerplek te bemachtigen, zien we nu dat er voor deze studenten meer ruimte op de stagemarkt is. Voor niveau 2 studenten of studenten die ingeschreven stonden op een kwalificatiedossier was het relatief lastiger om een stageplek of leerbaan te vinden. De ervaring leert dat het doorgaans voor niveau 2 studenten lastiger is om een leerplek te bemachtigen, mede doordat zij meer begeleiding en ondersteuning nodig hebben voordat zij productief voor het leerbedrijf worden. Studenten die staan ingeschreven op een kwalificatiedossier oriënteren zich vaak nog op welke (uitstroom) kwalificatie zij willen volgen en hebben daardoor mogelijk een minder specifieke leervraag voor een stageperiode. Voor leerbedrijven die vaak een specifieke stageopdracht hebben of opleiden voor een uitstroomberoep maakt dat het lastiger om de leervraag van deze studenten te matchen op hun beschikbare stages en leerbanen.

Tabel 2.4 **Tekorten naar opleidingsniveau ten opzichte van het totaal aantal studenten per 29 december 2022.**

	Aantal studenten	Tekorten	Aandeel van totaal aantal studenten
	Schooljaar 2021 - 2022	Per 29-12-2022	Per 29-12-2022
Entree	11.070	50	0,5%
Niveau 2	78.950	698	0,9%
Niveau 3	108.087	311	0,3%
Niveau 4	267.677	955	0,4%
Dossier	30.995	249	0,8%
Totaal	497.486	2.263	0,5%

2.5 Tekorten stages en leerbanen pro/vso/vmbo

Uit contacten met scholen in het praktijkonderwijs en voortgezet speciaal onderwijs blijkt dat er geen grote tekorten aan stages en leerbanen zijn geweest in de tweede helft van schooljaar 2021/2022. Daar waar het voor een leerling moeilijk was om een stageplaats te vinden, is maatwerk geboden door de school en zo nodig de adviseur praktijkleren van SBB om een geschikte plek te vinden. De samenwerking en het netwerk in de regio zorgt ervoor dat leerlingen in het pro en vso een stage of leerbaan vinden.

Vertegenwoordigers van scholen in het praktijkonderwijs en speciaal voortgezet onderwijs melden dat voldoende begeleidingscapaciteit een knelpunt is om de beschikbare stageplaatsen in te kunnen vullen. Scholen melden dat werkgevers vaker de voorkeur geven aan bijvoorbeeld stagiairs in hogere leerjaren en hogere niveaus van het mbo, omdat deze studenten minder aanspraak doen op begeleiding en ondersteuning en inzetbaar zijn op taken waarvoor de student inmiddels bekwaam is.

3 Analyse achtergronden tekorten stages en leerbanen

Met het Actieplan stages en leerbanen heeft SBB per regio, school, opleiding, niveau en leerweg de gegevens over tekorten aan stages en leerbanen op een rij gezet. Met als doel snel gerichte acties te kunnen uitvoeren om tekorten op te lossen samen met leerbedrijven en onderwijsinstellingen. Behalve het inventariseren van tekorten heeft SBB ook (zoveel als mogelijk) in kaart gebracht wat door bedrijven en scholen genoemde oorzaken zijn van tekorten. Inzicht in de achterliggende oorzaken of kwetsbaarheden helpt om effectieve oplossingen te ontwikkelen voor een optimale aansluiting van onderwijs op de stagemarkt zodat het beroepsonderwijs schokbestendig is voor de toekomst.

3.1 Knelpunten en oorzaken tekorten stages en leerbanen

Op basis van onderzoek over jaren 2020 tot en met 2022 onderscheidt SBB, naast de corona-omstandigheden, vijf knelpunten op de recente stagemarkt waar verschillende oorzaken aan ten grondslag liggen⁶. Hieronder bespreken we de knelpunten en de achterliggende oorzaken. Duidelijk is dat deze knelpunten en oorzaken niet op zichzelf staan: veel knelpunten en oorzaken hangen met elkaar samen, overlappen elkaar en zijn moeilijk te isoleren.

1. Verdringing

Verdringing beschrijft de situatie waarin er meer studenten zijn dan het aantal beschikbare leerplekken of leerbanen en waarbij studenten alleen een stageplek kunnen bemachtigen ten koste van een andere student. Bijvoorbeeld door sterke toename van studenten voor bepaalde mbo-opleidingen of hbo-studenten die bij onvoldoende stagemogelijkheden concurreren met mbo-studenten om schaarse plekken. Binnen het mbo geven onderwijsinstellingen bij SBB aan dat studenten van Entree en niveau 2 het meest kwetsbaar zijn voor verdringing. Dit zijn studenten die vaker extra individuele begeleiding nodig hebben. Ook eerstejaars studenten zijn vanwege de noodzaak van intensievere begeleiding kwetsbaar voor verdringing.

2. Beperkte begeleidingscapaciteit

Gebrek aan begeleidingscapaciteit is één van de oorzaken van tekorten aan stages en leerbanen. Hoge werkdruk of personeelstekorten resulteren vaak in onvoldoende begeleidingscapaciteit. Dit zien we

bijvoorbeeld binnen de Zorgsector. Kenmerkend voor deze sector was een gebrek aan tijd voor begeleiding in combinatie met een toename van het aantal nieuwe studenten, met als gevolg verdringing van eerstejaarsstudenten. Dit zijn oorzaken die ook al bestonden voordat corona zijn intrede deed. Corona heeft echter wel een versterkend effect gehad.

Ook thuiswerken was een veel genoemde oorzaak van beperkte begeleidingscapaciteit. Dit kan echter een probleem blijven omdat ook na corona bedrijven vaker blijven inzetten op thuiswerken of hybride werken.

Vooraf voor de kwetsbare studenten op de stagemarkt (studenten van niveau 1 en 2 of eerstejaars studenten) die meer begeleiding nodig hebben is het van belang om ervoor zorgen dat thuiswerken geen structurele oorzaak van tekorten op de stagemarkt wordt.

3. Ontwikkelingen werkveld

Door verschillende maatschappelijke ontwikkelingen (bijvoorbeeld door globalisering, technologische en organisatorische vernieuwingen, specialisatie in de sectoren en hogere eisen van klanten en de samenleving) kan er behoefte ontstaan aan een hoger niveau van kennis en vaardigheden bij mbo-studenten. Oftewel; voor hetzelfde werk is iemand nodig met meer skills van een hoger niveau.

De coronacrisis kan deze ontwikkelingen versnellen, verdiepen of juist afremmen. Bijvoorbeeld door versnelde automatisering en digitalisering van werkprocessen in de zakelijke dienstverlening.

4. Relatiebeheer en bpv-programmering

Aan schoolzijde zijn goed relatiebeheer en programmering van de bpv cruciaal voor de realisatie van voldoende leerplekken. Enerzijds om een up-to-date onderwijsaanbod te waarborgen, anderzijds om samen met de leerbedrijven studenten op te leiden in de praktijk. Daarbij gaat het om intern relatiebeheer binnen de eigen school, als ook om extern relatiebeheer met de leerbedrijven en/of scholen in de regio. Uit de inventarisatie blijkt dat dit doorgaans goed op orde is. Als het relatiebeheer minder goed op orde is, blijkt het lastiger om voldoende leerplekken te realiseren.

⁶ Tekorten aan stages en leerbanen; een veelheid aan oorzaken. SBB, juli 2022

5. Motivatie en zoekgedrag studenten

Als laatste noemen we de motivatie en het zoekgedrag van de studenten. Dit thema komt binnen de verschillende sectoren regelmatig terug in de toelichtingen van adviseurs praktijkleren op basis van contacten met mbo-scholen. Motivatie en zoekgedrag worden uiteraard door meerdere factoren bepaald, maar uit diverse onderzoeken is duidelijk dat de coronacrisis, en dan in het bijzonder afstands-onderwijs, hier een negatieve rol in heeft gespeeld. Hoewel scholen grote inspanningen leveren om studenten gemotiveerd te houden, is het aantal voortijdig schoolverlaters het laatste jaar toegenomen.

Daarnaast speelt de afstand voor studenten van woonadres naar stage een rol en is de bereidheid om verder te reizen om een passende stage te vinden soms beperkt. Ook een slechte bereikbaarheid van het leerbedrijf met het openbaar vervoer kan een belemmerende factor zijn voor studenten om met een stage of leerbaan te starten.

3.2 Is het tekort aan stages en leerbanen helemaal oplosbaar?

De tekorten aan stages en leerbanen zijn op het laagste punt sinds de start van de registratie in juni 2020. De vraag is in welke mate het mbo-scholen, leerbedrijven en SBB lukt het tekort nog verder terug te dringen. Lukt het om tot een tekort van nul te komen? Of zal er altijd sprake zijn van een minimaal tekort aan stages en leerbanen?

Fricties bij het vinden van een stage of leerbaan

De markt voor stages en leerbanen is een complexe markt waar de vraag van bijna 500.000 mbo-studenten samenkomt met het aanbod van ruim 250.000 erkende leerbedrijven. Door het grote aantal studenten en leerbedrijven duurt het soms even voordat een passende leerplaats gevonden is. Studenten weten niet altijd waar een plek beschikbaar is. Daarnaast kan ook het proces van zoeken en solliciteren meer tijd in beslag nemen dan verwacht. Tot slot moeten bij een match soms ook nog praktische zaken worden geregeld voordat de student daadwerkelijk aan de stage of leerbaan kan beginnen. Door deze zogenoemde fricties ontstaan al dan niet tijdelijke tekorten aan stages en leerbanen. Hoewel het streven is het aantal tekorten aan stages en leerbanen terug te dringen naar nul, bestaat de kans dat door de bestaande fricties het tekort nooit helemaal verdwijnt.

Mismatches tussen aanbod leerbedrijven en behoefte van studenten/ werkzoekenden

Regionaal zijn soms tekorten aan stages en leerbanen voor specifieke opleidingen. Bijvoorbeeld wanneer er bij een bepaalde onderwijsinstelling veel studenten een opleiding volgen waarvoor in de directe omgeving niet voldoende leerplaatsen beschikbaar zijn. Gevolg is dat studenten dan soms verder moeten reizen voor een passende stage of leerbaan, zoals naar een andere stad of regio. Onderwijsinstellingen zoeken hiervoor oplossingen in onder meer het spreiden van stages over het leerjaar. Hierdoor gaan niet alle studenten op hetzelfde moment op stage en wordt de schaarse capaciteit bij leerbedrijven beter benut. Ook de persoonlijke leervraag van studenten kan leiden tot tijdelijke tekorten. Sommige studenten willen graag bij een specifiek leerbedrijf stagelopen, terwijl op dat moment geen leerplaats beschikbaar is.

Voor werkzoekenden die zich willen laten omscholen is inkomen een belangrijke factor. Deze volwassenen hebben vaak bestaande financiële verplichtingen waaraan zij moeten voldoen. Een teruggang in inkomsten, door minder salaris of het wegvallen van uitkeringen en toeslagen, is daarom een grote belemmering om te kiezen voor omscholing naar een andere beroep of sector. Dit kan leiden tot een melding van een tekort aan passende leerbanen, terwijl het knelpunt samenhangt met het inkomen van de individuele werknemer en er wel leerbanen beschikbaar zijn.

Tekort stages en leerbanen kan verder omlaag, helemaal oplossen lijkt onhaalbaar

Uit de afgelopen jaren blijkt dat tekorten aan stages en leerbanen sterk teruggebracht zijn. De resterende tekorten lijken meer hardnekkige knelpunten te zijn rond specifieke opleidingen of regio's. Door tijdig te anticiperen op de vraag naar stages en leerbanen in relatie tot de beschikbare plekken bij erkende leerbedrijven kan bij dreigende tekorten snel actie ondernomen worden. Door fricties en mismatches op de markt voor stages en leerbanen zal er naar verwachting altijd een bepaald (tijdelijk) tekort aan plekken zijn. Het is de gezamenlijke verantwoordelijkheid van mbo-instellingen, leerbedrijven en SBB om deze tekorten zo snel mogelijk op te lossen.

4. Inzet en resultaat tekorten aan stages en leerbanen

4.1 Opgeloste tekorten

Sinds de start van het actieplan hebben leerbedrijven, onderwijsinstellingen, sociale partners, sectoren en O&O fondsen en SBB hun creativiteit ingezet om zoveel mogelijk stages en leerbanen te bieden. De onderwijsinstellingen meldden welke studenten nog een plek zochten en benutten actief hun regionale netwerk. Leerbedrijven bedachten creatieve oplossingen om het werken op anderhalve meter mogelijk te maken. Adviseurs Praktijkleren van SBB erkenden nieuwe leerbedrijven waar studenten een deel van de praktijkopleiding konden volgen.

SBB heeft bijgehouden hoeveel gemelde tekorten opgelost zijn en hoeveel nieuwe tekorten er door scholen zijn doorgegeven in de tweede helft van 2022. Mede dankzij de gezamenlijke inspanning van leerbedrijven, scholen, overige regionale en sectorale partners en SBB is het gelukt 2.362 gemelde tekorten op te lossen. Tegelijkertijd heeft SBB in de periode van juli tot december 2022 956 nieuwe tekorten bij scholen opgehaald. Per saldo betekent dit een afname van 1.406 tekorten.

4.2 Nieuwe leerbedrijven

In samenwerking met onderwijsinstellingen, leerbedrijven en SBB worden extra stages en leerbanen gezocht. Onder meer door actief nieuwe leerbedrijven te werven in regio's en sectoren waarvoor studenten en mbo-scholen tekorten aan stages en leerbanen meldden. Hiervoor zet SBB de adviseurs praktijkleren

in die per regio gericht nieuwe leerbedrijven kunnen werven. Scholen en studenten kunnen ook een voordracht doen voor het erkennen van een leerbedrijf. Bij grotere tekorten in een regio zet SBB ook gericht communicatie in voor de werving van nieuwe leerbedrijven. Onder meer via social media of lokale media worden bedrijven opgeroepen voor specifieke opleidingen stages en leerbanen te bieden en zo nodig erkend leerbedrijf te worden. In de periode van juni tot en met december 2022 zijn 13.000 nieuwe leerbedrijven erkend.

4.3 Aansluiting vraag en aanbod van stages en leerbanen

In de eerst helft van 2022 zijn de tekorten aan stages en leerbanen verder afgenomen. Het herstel van de economie heeft zicht verder doorgezet. Via onder meer [Stagemarkt.nl](https://www.stagemarkt.nl) en [Leerbanenmarkt.nl](https://www.leerbanenmarkt.nl) zijn in de tweede helft van 2022 ruim 40.000 nieuwe stages en leerbanen beschikbaar gesteld door erkende leerbedrijven. Per 31 december 2022 zijn in totaal 120.000 stages en ruim 70.000 leerbanen beschikbaar. Bij ongeveer 40% van deze leerplaatsen geven bedrijven aan meerdere studenten een plek te kunnen geven.

Het aantal beschikbare stages en leerbanen is echter niet één op één af te zetten tegen het aantal tekorten aan stages en leerbanen. Allereerst is het aanbod van stages en leerbanen verspreid over verschillende opleidingen, regio's en tijdsperiodes. Soms zijn er bijvoorbeeld tekorten aan stages in de Randstad, terwijl er in het noorden of oosten van Nederland

Tabel 4.1 **Totaal aan opgeloste- en het totaal aan nieuwe stagetekorten per sector in de periode van 7 juli tot en met 29 december 2022.**

Sectorkamer	Tekorten opgelost	Tekorten nieuw	Nettoverschil
Zorg, welzijn en sport	-1.101	375	-726
Zakelijke dienstverlening en veiligheid	-220	99	-121
Entree	-212	67	-145
Voedsel, groen en gastvrijheid	-157	90	-67
ICT en creatieve industrie	-271	46	-225
Cross-over	-29	10	-19
Handel	-198	172	-26
Mobiliteit, transport, logistiek en maritiem	-125	97	-28
Techniek en gebouwde omgeving	-49	0	-49
Specialistisch vakmanschap	0	0	0
Totaal	-2.362	956	-1.406

voldoende plekken beschikbaar zijn. Of andersom. Ook zijn er bepaalde perioden dat meer studenten tegelijkertijd op stage willen. Het spreiden van stages over het schooljaar is dan een oplossing, maar dat is niet altijd mogelijk. Bijvoorbeeld als studenten eerst een stuk theoretische kennis moeten hebben, voordat zij op stage kunnen gaan.

Voor een goede match tussen student en stage of leerbaan bij een erkend leerbedrijf zijn ook de inhoud van de werkzaamheden en de begeleiding van belang. Leerbedrijven hebben soms een voorkeur voor derde of vierdejaarsstudenten in plaats van eerstejaars studenten die minder zelfstandig kunnen werken en meer begeleiding vragen. Mede dankzij de grote behoefte aan (instroom van nieuwe) vakmensen op de arbeidsmarkt zijn voor veel opleidingen voldoende leer mogelijkheden beschikbaar bij erkende leerbedrijven.

4.4 Overige inzet van SBB voor voldoende stages en leerbanen

Gerichte wervingsacties

Verschillende succesvolle bel- en mailacties voor nieuwe leerbedrijven en actualisatie van gegevens van bestaande leerplaatsen zijn in het kader van het actieplan uitgevoerd. De wervingsacties zijn met name gericht op specifieke regio's en/of sectoren en op opleidingen uitgevoerd. Gemiddeld zijn per week bijna 1.537 nieuwe leerplaatsen aangeboden door leerbedrijven via [Stagemarkt.nl](https://www.stagemarkt.nl) en [Leerbanenmarkt.nl](https://www.leerbanenmarkt.nl).

Regionale acties voor voldoende stages en leerbanen

SBB werkt regionaal samen met onderwijsinstellingen, leerbedrijven, gemeenten en andere partners in de aanpak van tekorten aan stages en leerbanen. In diverse regio's zoals Rijnmond en Midden-Utrecht zijn succesvolle regionale actieplannen actief die een extra impuls geven aan deze aanpak. Belangrijke voordeel van de regionale samenwerking was onder andere dat de tekorten op sector- en schoolniveau snel bij iedereen in beeld waren. Dat de beschikbare plaatsen gevonden en maximaal benut werden, dat er in gezamenlijkheid ook media-aandacht gevraagd kon worden en dat het mogelijk was maatwerk te leveren waar nodig.

De intensieve samenwerking in de regio biedt volgens betrokkenen kansen om (meer) preventief te kijken naar de behoefte aan stages en leerbanen vanuit studenten en het aanbod vanuit het bedrijfsleven.

Zodoende kan eerder geanticipeerd worden en worden dreigende tekorten voorkomen. Daarnaast kan in de regionale samenwerking niet alleen gekeken worden naar de kwantitatieve behoefte aan stages en leerbanen maar ook naar de kwaliteit van de leerplaatsen en bijvoorbeeld extra ondersteuningsbehoefte die sommige studenten hebben. Leerpunten zijn ook benoemd bij de regionale samenwerking. Zo is het belangrijk duidelijk te zijn over de rolverdeling en wie wat wanneer doet.

5. Inzet voor werkenden en werkzoekenden

Het kabinet heeft in de verschillende steun- en herstel-pakketten middelen beschikbaar gesteld voor de om- en bijscholing van werkenden en werkzoekenden. Steeds vaker maken volwassenen gebruik van de flexibele mogelijkheden voor het combineren van werk en leren in het mbo. Nu is al ruim de helft van de 129.000 bbl-studenten 23 jaar of ouder en een groeiend aantal volwassenen combineert om- en bijscholing voor het behalen van een mbo-certificaat of praktijkverklaring met een baan. Juist de inzet van delen van een opleiding, maakt om- en bijscholing voor kansrijke beroepen en sectoren in korte periode haalbaar. Vijftig procent van de erkende leerbedrijven staat open voor zij-instromers. Deze bewezen succesformule is de sleutel tot het aanpakken van tekorten aan vakmensen, het versterken van vakkennis bij werkenden én het naar werk begeleiden van werkzoekenden.

5.1 Impuls praktijkleren in het mbo

Iedere arbeidsmarktregio heeft een regionaal mobiliteitsteam waarin gemeenten, UWV, SBB, werkgeverorganisaties, vakbonden en onderwijsinstellingen samen werken aan het naar (nieuw) werk begeleiden van werkzoekenden. Deze teams ondersteunen werkzoekenden en werknemers en hebben budget om opleidingen in te kopen bij mbo-scholen. Mensen krijgen dichtbij en ongeacht of en welke uitkering ze hebben, passende dienstverlening die bestaat uit extra begeleiding en waar nodig loopbaanadvies, (om)scholing en hulp bij schulden.

SBB heeft in samenwerking met onderwijs, sociale partners en andere landelijke en regionale partijen de afgelopen periode gewerkt aan het informeren, aanjagen en aanzetten tot actie om praktijkleren in het mbo van de grond te krijgen. Ook is de eigen organisatie toegerust om de dienstverlening aan te kunnen bieden. In de komende paragrafen kijken we terug naar wat er ontwikkeld en gedaan is in de tweede helft van 2022.

5.2 Aanbod leerbanen voor werkenden en werkzoekenden in beeld

SBB publiceert beschikbare leerbanen bij erkende leerbedrijven op [Stagemarkt.nl](https://www.stagemarkt.nl) en [Leerbanenmarkt.nl](https://www.leerbanenmarkt.nl). Per 31 december 2022 zijn ruim 70.000 door erkende leerbedrijven beschikbaar gestelde leerbanen te vinden

op [leerbanenmarkt.nl](https://www.leerbanenmarkt.nl). Daarvan is een aanzienlijk deel volgens de leerbedrijven ook geschikt voor zij-instromers die werken willen combineren met een mbo-opleiding. Meer specifiek geven de bedrijven per eind december 2022 aan dat ruim 6.190 leerbanen te combineren zijn met een opleiding voor een mbo-certificaat. Dit is een toename van 35% ten opzichte van het aantal leerbanen met dit kenmerk per eind juni van 2022. Daarnaast hebben leerbedrijven bij 4.753 leerbanen aangegeven dat deze specifiek geschikt zijn voor het behalen van een praktijkverklaring. Het aantal leerbanen met het kenmerk geschikt voor behalen van een praktijkverklaring is daarmee met 40% toegenomen ten opzichte van de eerste helft van het jaar. De verwachting is dat deze aantallen verder zullen toenemen als werkgevers meer bekend worden met de mogelijkheden voor praktijkleren via het mbo.

5.3 Ontwikkelingen mbo-certificaten en praktijkverklaringen

Vanuit het actieplan stages en leerbanen wordt extra capaciteit ingezet voor een uitbreiding van het aantal mbo-certificaten voor arbeidsmarktrelevante onderdelen van beroepsopleidingen. Met deze extra inzet kunnen, voor sectoren en branches waar op dit moment de vraag naar bij- en omscholing het grootst is, versneld certificaten worden opgeleverd, die door mbo-instellingen te benutten zijn voor bij- en omscholingstrajecten van werkenden en werkzoekenden. In het derde kwartaal van 2022 zijn 9 nieuwe mbo-certificaten verbonden aan beroepsgerichte onderdelen van kwalificaties ontwikkeld en vastgesteld door de minister van OCW. In het laatste kwartaal zijn nog eens 12 nieuwe mbo-certificaten ontwikkeld. In totaal zijn daarmee 21 nieuwe mbo-certificaten verbonden aan beroepsgerichte onderdelen van kwalificaties beschikbaar gekomen voor om- en bijscholing van werkenden en werkzoekenden.

Werkenden en werkzoekenden kunnen via praktijkleren in het mbo een diploma, certificaat of praktijkverklaring behalen. De praktijkverklaring wordt met name ingezet voor doelgroepen waarvoor het nog niet mogelijk is een heel diploma of certificaat te behalen. Bijvoorbeeld voor werkzoekenden met een afstand tot de arbeidsmarkt. In de periode van 1 juli tot en met 31 december 2022 zijn 790 praktijkverklaringen door onderwijsinstellingen uitgedraaid bij het door SBB gefaciliteerde mbo-praktijkloket.

Voorbeeld van om- en bijscholing via praktijkleren in het mbo

Samen aan de slag met praktijkleren bij EuroMouldings en ROC van Twente

EuroMouldings, fabrikant van plastic verpakkingen, gelooft in ontwikkeling op de werkvloer waarbij medewerkers van elkaar en met elkaar leren. Volgens HR-adviseur Suzanne Woesthuis is investering in je personeel van belang om medewerkers aan je te binden, zeker in deze tijd van arbeidsmarktcrisps.

Het bedrijf, gevestigd in Nijverdal, is verantwoordelijk voor het blazen van verschillende plastic verpakkingen, jerrycans of flessen. De operatie van het bedrijf, met zo'n 180 medewerkers, gaat dag en nacht door. Kundigheid van de medewerkers is essentieel: "We hebben zo'n veertig machines staan en het proces is behoorlijk complex. Daarom besteden we veel aandacht aan opleiding zodat iedereen volop kan meedraaien," legt Suzanne uit. Het is niet voor niets dat EuroMouldings al sinds 2000 erkend leerbedrijf is.

Interne opleiding in samenwerking met ROC van Twente

Op de werkvloer van EuroMouldings lopen vooral medewerkers in de productietechniek rond. Zij werken in ploegendiensten en zorgen ervoor dat het proces 24/7 blijft draaien. Om voor die medewerkers een leven lang ontwikkelen mogelijk te maken heeft het bedrijf samen met het ROC van Twente een interne opleiding opgezet. Momenteel volgen twaalf medewerkers van EuroMouldings de opleiding 'Meewerken in de productie'. Zij krijgen na succesvolle afronding ervan een mbo-certificaat. Daarnaast zijn er ook nog vijf medewerkers die de Operator A of B-opleiding volgen.

5.4 Overige dienstverlening landelijk en regionaal

Informatievoorziening richting leerbedrijven over subsidiemogelijkheden

Leerbedrijven zijn gericht geïnformeerd over de subsidieregeling praktijkleren in de derde leerweg die aan te vragen is via de Rijksdienst voor Ondernemend Nederland (RVO). Daarnaast is via social media en via nieuwsberichten bij onze samenwerkingspartners verwezen naar deze subsidiemogelijkheid. Doel was de bekendheid van deze subsidieregeling vergroten bij leerbedrijven en het gebruik van de subsidieregeling door leerbedrijven te laten toenemen. Hiervoor zijn ongeveer 7.000 leerbedrijven gericht benaderd die al ervaring hebben met het opleiden van mbo studenten op delen van mbo-opleidingen of met het opleiden in

het mbo via de derde leerweg voor bijvoorbeeld het behalen van een diploma, mbo-certificaat of praktijkverklaring.

Regionale dienstverlening

Op regionaal niveau draagt SBB bij aan de planvorming door informatie over kansrijke sectoren en leerbanen in de regio aan te leveren, in samenwerking met UWV. Verder geeft SBB advies over de mogelijkheden voor kortdurende om- en bijscholing in de derde leerweg. SBB laat met [leerbanenmarkt.nl](https://www.leerbanenmarkt.nl) zien welke leerbanen in de regio beschikbaar zijn. Een tekort aan leerbanen kan gemeld worden via het meldpunt stage en leerbanentekort. SBB draagt in de uitvoering van de dienstverlening concreet bij aan de regionale mobiliteitsaanpak door:

1. Participatie in de 35 regionale mobiliteitsteams
2. Bieden van inzicht in leermogelijkheden bij erkende leerbedrijven, met onder meer [Leerbanenmarkt.nl](https://www.leerbanenmarkt.nl).
3. Helpen bij het werven van nieuwe stages en leerbanen, na melding via het meldpunt stage-leerbanentekort
4. Ondersteunen bij het ontwikkelen van nieuwe mbo-certificaten voor kansrijke sectoren en informatie geven over bestaande mbo-certificaten.
5. Informeren van leerbedrijven en scholen over bestaande opties om via werken en praktijkleren een mbo-diploma, mbo-certificaat of praktijkverklaring te behalen.
6. Informeren over kansrijke sectoren met feiten en cijfers over de arbeidsmarkt en beroepen, onder andere door een regionale versie van de inspiratiekaart om- en bijscholing via het mbo.

5.5 Uitdagingen bij inzet praktijkleren voor werkenden en werkzoekenden

Bij de uitvoering van de activiteiten van het Actieplan ervaren de adviseurs praktijkleren van SBB bij bedrijven nog grote onbekendheid met de mogelijkheden van het mbo voor gericht om- en bijscholing van werkenden en werkzoekenden. Het verschil tussen formele scholing via het mbo en overige vormen van opleiding vinden werkgevers soms lastig te maken. De mate waarin bedrijven beschikken over een stimulerende leercultuur blijkt ook van belang voor het bieden van mogelijkheden voor om- en bijscholing van eigen werknemers of nieuwe instroom. Voor bedrijven of werknemers die wel interesse hebben in om- en bijscholing is niet eenvoudig te vinden bij welke onderwijsinstellingen dat mogelijk is voor specifieke diplomagerichte trajecten, certificaten of praktijkverklaringen.

Binnen de mbo-instellingen is nog veel onbekendheid met mbo-certificaten en praktijkverklaringen. Ook het vertalen van regionale arbeidsmarktfragen naar een concreet aanbod voor om- en bijscholing is een uitdaging. Daarbij vraagt het bieden van een passend opleidingsaanbod ook meer flexibiliteit van de onderwijsinstelling, inspanning om deskundige docenten aan te trekken en vaak een gerichte voorinvestering voor het ontwikkelen van de opleiding met les- en examenmiddelen.

Professionals die werkenden of werkzoekenden begeleiden naar werk, of werk in een andere sector, zijn nog onvoldoende bekend met de mogelijkheden van praktijkleren in het mbo. Terwijl scholing vaak een belangrijke factor is in het duurzaam aan het werk krijgen en houden van werkzoekenden. Voor deze professionals van bijvoorbeeld gemeenten en UWV is het aanbod van opleidingen van het mbo soms een hele nieuwe wereld. Bovendien zijn de mensen die nu nog werkloos zijn en bemiddeld worden vanuit gemeenten en UWV vaker moeilijk te plaatsen op een combinatie van werken en leren bij een leerbedrijf. Bijvoorbeeld omdat extra ondersteuning nodig is vanwege een grote afstand tot de arbeidsmarkt.

6. Vooruitblik

6.1 Aanpak tekorten stages en leerbanen in 2023

In 2023 blijft SBB vanuit het Actieplan inzetten op voldoende stages en leerbanen voor mbo-studenten, leerlingen uit het vmbo, praktijkonderwijs en voortgezet speciaal onderwijs en voor werkenden en werkzoekenden die willen praktijkleren in het mbo. De tekorten aan stages en leerbanen staan op het laagste punt van de afgelopen drie jaar. Tegelijkertijd kunnen maatschappelijke ontwikkelingen invloed hebben op de beschikbaarheid van leerplaatsen, zoals stijgende prijzen en tekorten aan personeel van invloed zijn op de beschikbaarheid van stages en leerbanen bij erkende leerbedrijven. Vanwege deze onzekere factoren is het van belang de vinger aan de pols te houden. Met de ervaring van het Actieplan stages en leerbanen is het mogelijk snel te reageren op dreigende tekorten en gerichte actie te ondernemen met leerbedrijven, onderwijsinstellingen en SBB. Met als doel het nog verder terugdringen van de tekorten aan stages en leerbanen. Wij doen dit door:

Behoeftte aan stages en leerbanen (inclusief tekorten) in beeld brengen

De adviseurs praktijkleren van SBB blijven op reguliere basis in contact met de onderwijsinstellingen over de situatie per beroepsopleiding in de regio. Samen met de onderwijsinstellingen en het bedrijfsleven analyseert SBB de behoefte aan stages en leerbanen en voert regionaal en sectoraal gezamenlijk acties uit om voldoende leerplaatsen beschikbaar te hebben. Maandelijks publiceert SBB actuele cijfers over tekorten aan stages en leerbanen op de eigen website.

Gerichte aanpak van tekorten in regio's en sectoren

Als er sprake is van een tekort aan stages en leerbanen, zoeken we nieuwe mogelijkheden bij bestaande leerbedrijven of werven we nieuwe leerbedrijven. Daarnaast wordt ook via gerichte campagnes per regio of sector een oproep gedaan aan leerbedrijven om mbo-studenten te blijven opleiden.

Inzet creatieve oplossingen voor extra stages en leerbanen

Tijdens de coronacrisis hebben scholen, leerbedrijven en SBB diverse innovatieve oplossingen ingezet om het aanbod van stages en leerbanen op peil te houden. Bijvoorbeeld door een stageplek te laten invullen door twee studenten, leerdoelen te behalen in meerdere

deelstages of door betere spreiding van stages over het schooljaar. De inzet van innovatieve oplossingen biedt een oplossing voor dreigende tekorten. Bijvoorbeeld ook als de begeleidingscapaciteit bij leerbedrijven onder druk staat door personeelstekorten.

Aandacht voor kwetsbare jongeren

Kwetsbare jongeren lopen meer risico de dupe te worden van een tekort aan stages en leerbanen. Het gaat daarbij om studenten met een extra ondersteuningsbehoefte, Entree-studenten of leerlingen uit het vmbo, praktijkonderwijs of voortgezet speciaal onderwijs. Het vraagt van adviseurs praktijkleren van SBB en stagecoördinatoren van onderwijsinstellingen om een actieve werkgeversbenadering op lokaal niveau. Bijvoorbeeld om een (potentieel) leerbedrijf te helpen de maatschappelijke waarde van het opleiden van deze studenten in te zien en dit te verbinden met de missie, productiviteit en winstdoelstellingen van het leerbedrijf. Maar ook om leerbedrijven te ondersteunen met praktische adviezen, tips en hulpmiddelen bij het begeleiden van studenten met een extra ondersteuningsbehoefte.

Benutten overschot stages en leerbanen

Voor diverse sectoren is het aanbod aan stages en leerbanen groter dan de vraag vanuit mbo-studenten.

Bijvoorbeeld in de techniek, verkoop en horeca zijn in veel regio's voldoende plekken en blijven leerplaatsen onbenut. Met name de leerbanen zijn interessant voor werkzoekenden die werken willen combineren met een mbo-opleiding. SBB brengt openstaande leerbanen actief onder de aandacht bij regionale samenwerking met gemeenten en UWV, bijvoorbeeld in de Regionale Mobiliteit Teams (RMT). Op leerbanenmarkt.nl worden kansrijke leerbanen uitgelicht en gepromoot voor bezoekers. Regionaal neemt SBB deel aan (leer)banenmarkten in samenwerking met onder meer gemeenten. Hier worden openstaande leerbanen in de regio actief onder de aandacht gebracht van werkzoekenden.

Inzet bbl voor ongediplomeerde schoolverlaters

Uit cijfers van het ministerie van OCW blijkt dat ongediplomeerde uitstroom van jongeren uit het mbo sinds jaren weer toeneemt. Ongediplomeerd aan het werk gaan kan voor een jongere en een werkgever op korte termijn aantrekkelijk zijn, maar cijfers laten zien dat jongeren zonder startkwalificatie minder vaak

duurzaam aan het werk blijven. Net voor de coronacrisis heeft SBB samen met het ministerie van OCW, VNO-NCW/MKB Nederland, VNO-NCW, JOB, Ingrado en de MBO Raad een intentieverklaring getekend om jongeren die ongediplomeerd aan het werk gaan alsnog tot een startkwalificatie te brengen door werken te combineren met een mbo-opleiding (veelal bbl). SBB gaat, indien gewenst in samenwerking met de onderwijsinstelling, in gesprek met het leerbedrijf met als doel het leerbedrijf en de jongere te stimuleren werken te combineren met een (vervolg)opleiding in een bbl-leerroute. Vanuit het Stagepact is SBB ook partner bij het nog te starten bbl-offensief.

6.2 Aanpak praktijkleren in het mbo in 2023

Bedrijven hebben een grote behoefte aan instroom van medewerkers. Op de arbeidsmarkt is een grote vraag naar mbo-opgeleide vakmensen die nodig zijn om de maatschappelijke opgaven rond het klimaat, de energietransitie, wonen en zorg te realiseren. Toch staan er nog groepen aan de kant, met name de jeugdwerklozen of mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt. Of zijn mensen aan het werk maar kwetsbaar op de arbeidsmarkt omdat duurzaam perspectief, zoals bijvoorbeeld een vast dienstverband met voldoende uren, ontbreekt. Praktijkleren in het mbo is bij uitstek een instrument om deze doelgroepen om- of bij te scholen naar kansrijke sectoren. Zodat ze een grotere kans hebben om ook in de toekomst duurzaam op de arbeidsmarkt inzetbaar te blijven. Voor 2023 heeft SBB daarom de volgende focus:

1. Informeren regionale partners over mogelijkheden voor om- en bijscholing via praktijkleren in het mbo

SBB helpt regionale partners bij het inzetten van om- en bijscholing via het mbo met als doel de inzetbaarheid van kwetsbare groepen op de arbeidsmarkt te vergroten en leerbedrijven te voorzien van voldoende vakkrachten. Hiervoor benut SBB de contacten met onderwijs, werkgevers en sociaal domein in de regio. In het afgelopen jaar is er een belangrijke basis gelegd voor intensievere samenwerking.

2. Informeren leerbedrijven over mogelijkheden voor om- en bijscholing via praktijkleren in het mbo

Adviseurs praktijkleren informeren erkende leerbedrijven over de mogelijkheden die praktijkleren in het mbo biedt voor potentiële kandidaten door om- of bijscholing in het bedrijf. Veel bedrijven zijn nog onbekend met de mogelijkheden die er zijn om werken te combineren met het behalen van een diploma,

mbo-certificaat of praktijkverklaring. Voor een passend aanbod van opleidingen voor om- en bijscholing worden leerbedrijven in contact gebracht met mbo-onderwijsinstellingen. Met behulp van goede voorbeelden worden leerbedrijven via social media en de SBB-kanalen geïnspireerd om met praktijkleren in het mbo voor eigen werknemers of nieuwe instroom aan de slag te gaan.

3. Ondersteuning en adviseren van leerbedrijven

SBB ondersteunt en adviseert de leerbedrijven met het beschikbaar stellen van leerbanen en de uitvoering van de begeleiding van de medewerker bij praktijkleren in het mbo. Daarnaast helpt SBB om de leercultuur te versterken door praktische adviezen te geven over opleiden en begeleiden op de werkvloer en door workshops te organiseren voor (beginnende) praktijkopleiders. Door samenwerking met onder meer TNO worden daarbij de nieuwste inzichten benut over een succesvolle leercultuur in organisaties.

4. Ontwikkelen en onderhouden van mbo-certificaten

SBB ontwikkelt nieuwe mbo-certificaten voor beroepsgerichte onderdelen van mbo-opleidingen op verzoek van onderwijs en bedrijfsleven. Hierdoor worden de mogelijkheden vergroot om in de betreffende sectoren gerichte om- en bijscholing aan te gaan bieden voor werkenden en werkzoekenden. Voor 2023 is extra capaciteit beschikbaar om nieuwe mbo-certificaten te ontwikkelen. In de vorm van een pilots in de sectoren installatietechniek en kinderopvang werkt SBB samen met brancheorganisaties, leerbedrijven, onderwijsinstellingen en de overheid om het gebruik van bestaande mbo-certificaten voor om- en bijscholing te bevorderen.

5. Inzichtelijk maken opleidingsmogelijkheden voor werkenden en werkzoekenden

SBB werkt samen met onderwijsinstellingen en de Rijksoverheid aan het beter inzichtelijk krijgen van de bestaande opleidingsmogelijkheden voor praktijkleren in het mbo. Voor een succesvolle aanpak is het van belang dat werkenden, werkzoekenden, bedrijven en professionals van gemeenten en UWV weten waar zij terecht kunnen voor het behalen van een diploma, mbo-certificaat of praktijkverklaring.

6. Informeren over financieringsmogelijkheden

SBB informeert leerbedrijven over financieringsmogelijkheden voor de inzet van praktijkleren in het mbo. Onder meer in samenwerking met de Rijksdienst voor Ondernemend Nederland (RVO) ontvangen leerbedrijven meer informatie over de subsidieregeling praktijkleren derde leerweg.